

LATVIJAS KARA MUZEJA PUBLISKAIS PĀRSKATS PAR 2020. GADU

Latvijas Kara muzejs darbojās saskaņā ar Muzeju likumu, Latvijas Kara muzeja nolikumu (MK 18.12.2012. noteikumi Nr. 891 “Latvijas Kara muzeja nolikums”) un MK 21.11.2006., noteikumiem Nr. 956 “Noteikumi par Nacionālo Muzeju krājumu”. Muzejam ir divas teritoriālās struktūrvienības-nodaļas: “Ziemassvētku kauju muzejs” Jelgavas novada Valgundes pagastā un “Oskara Kalpaka muzejs un piemiņas vieta “Airītes”” Saldus novada Zirņu pagastā.

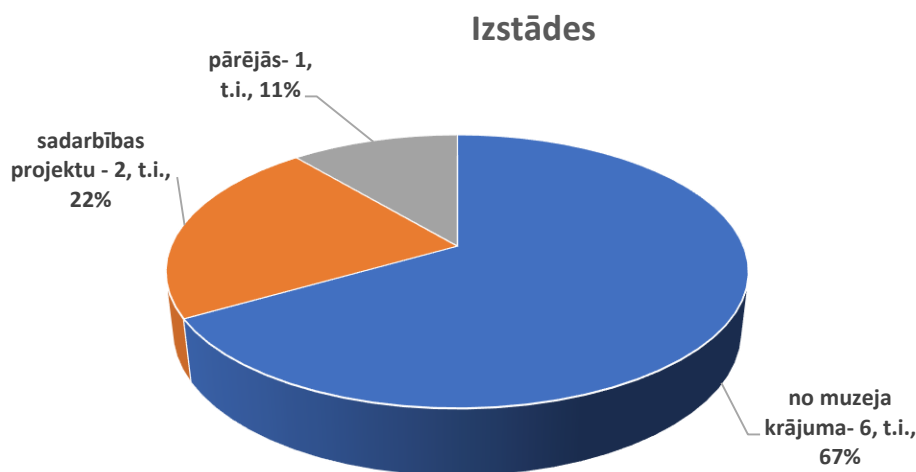
Muzeja darba pamats bija, atbilstoši Muzeju likumā noteiktajām muzeju darbības mērķiem un uzdevumiem, sagatavots darba plāns. Plāns noteica struktūrvienību uzdevumus un prognozējamās rezultātīvos rādītājus, taču pārskata perioda gadā muzeja un tā filiāļu darbību ietekmēja COVID-19 pandēmija un valstī noteiktie ierobežojumi COVID-19 izplatības mazināšanai. 2020. gadā muzeja darbības nodrošināšanai izlietoti 1 506 081,97 EUR.

Pārskatu par darbu 2020. gadā atbilstoši Muzeju likuma 10. panta otrās daļas 2. punktam, muzejs iesniedza Kultūras ministrijai, ievietojot to Valsts kultūras informācijas sistēmas vietnē Kultūras dati www.kulturasdati.lv.

PĒTNIECISKAIS DARBS

Pamatekspozīcija un izstādes

Ekspozīcijas un izstādes ir galvenā muzeja komunikācijas ar sabiedrību forma. Tajās vēstures tēmas ietvaros tiek prezentēts muzeja krājums. Ekspozīciju un izstāžu izveidei, pamatojoties uz vēsturnieku sagatavotu satura koncepciju un plānu, tiek radīts attiecīgs mākslinieciskais koncepts, kā arī tam atbilstošs iekārtojums.



2020. gada 31. janvārī muzejā tika atklāta izstāde “Iekšējās drošības nostiprināšanās pēc Latvijas Neatkarības kara: policija miera laikā”. Šo izstādi muzejs izveidoja sadarbībā ar Valsts policijas Sabiedrisko attiecību nodaļu.

Savukārt 2020. gada 11. augustā Pulvertorņa ceturtnā un piektā stāva zālēs atklāta muzeja veidotā izstāde “Brīvības čuksti: Latvijas neatkarības zaudēšana un atgūšana. 1940-1990”.

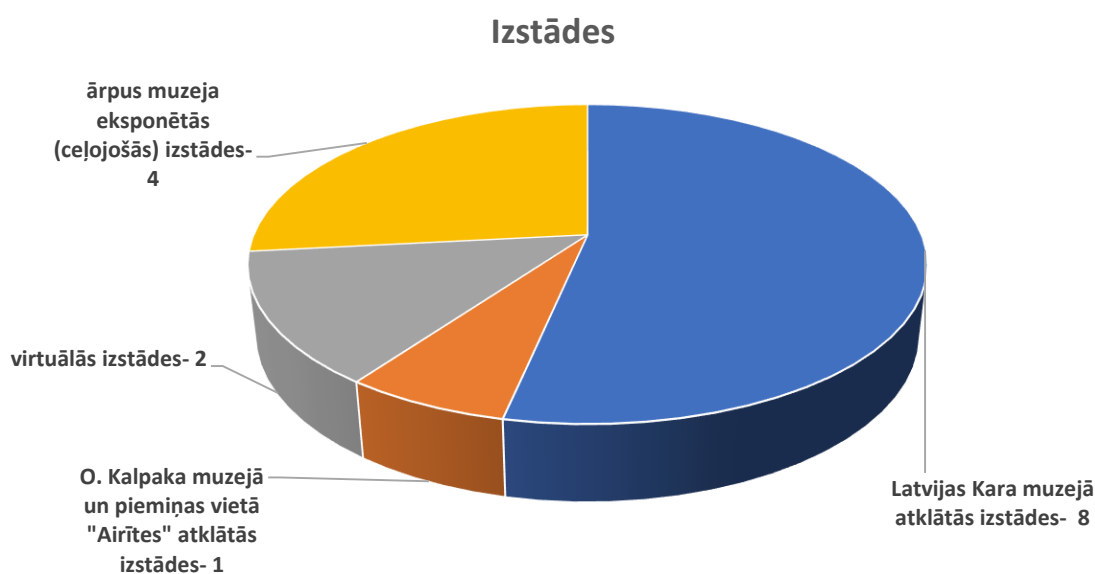
Turpinājās darbs pie izstāžu cikla “1417 vēstures mirkļi valstiskuma veidošanās ceļā”. Sagatavotas trīs izstādes sadaļas par notikumiem Latvijā laikā no 1919. gada novembra līdz 1920. gada decembra beigām. Izstādes latviešu un angļu valodā tika eksponētas muzeja ārtelpā. Tas nodrošināja izstādes pieejamību bez laika ierobežojuma, bet apmeklētāju skaitu nebija iespējams noteikt.

2020. gada nogalē muzeja ārtelpā izvietota īslaicīga izstāde “Ziemassvētku un Jaunā gada apsveikumu atklātnes 1914.- 1990.gados”.

2020.gada maijā sagatavota pārvietojamā izstāde “Visaptveroša valsts aizsardzība.1920.- 1940”. Šo izstādi no 2.līdz 4.jūnijam eksponēja Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas telpās, bet no 1. jūlija līdz 31. augustam to izstādīja Jaunsardzes centra organizētā Valsts aizsardzības mācības nometnē Alūksnē.

Novembrī Liepājas Centrālajā bibliotēkā bija izstādīta Latvijas Kara muzeja darbinieku sagatavotā pārvietojamā izstāde “Lāčplēša Kara ordeņu kavalieru ģimenes”, bet no 10. novembra līdz 30. decembrim Ķekavas Novadpētniecības muzejā bija eksponēta pārvietojamā izstāde “Latvijas Neatkarības karš”

Tāpat mūsu muzejs izveidoja virtuālo izstādi “Latviešu strēlnieki meistaro, vingro, dzied un spēlē”, kas Patriotu nedēļas ietvaros (11.- 18.novembrī) bija eksponēta Latvijas Republikas vēstniecībā Norvēģijas Karalistē, Oslo.



Muzeja ekspozīciju un izstāžu darbu pārskata periodā ietekmēja valstī noteiktie ierobežojumi COVID- 19 pandēmijas mazināšanai: muzeja un tā filiāļu iekštelpas bija slēgtas apmeklētājiem no 2020. gada 13. marta līdz 27.jūnijam. Vasaras periodā muzeja publiskā daļa bija atvērta apmeklētājiem sešas dienas nedēļā, bet no rudens- muzejs apmeklētājiem bija atvērts piecas dienas nedēļā. Šajā laikā muzejā ieviests COVID- 19 pandēmijas ierobežošanas drošības protokols, kas paredzēja virkni ierobežojumus gan muzeja apmeklētājiem, gan muzeja darbiniekiem. Atkārtoti muzejs aizvērts apmeklētājiem

no 2020. gada 21. decembra saskaņā ar valdības rīkojumiem par ierobežojumiem ar mērķi COVID- 19 pandēmijas mazināšanai.

Vairākas paredzētās izstādes tika atceltas, piemēram sadarbībā ar NBS Štāba bataljonu bija paredzētas 101. gadadienas svinības Latvijas Kara muzejā, kuras ietvaros bija plānota bataljona vēsturei veltītas izstādes atklāšana muzeja telpās. Sakarā ar COVID- 19 pandēmijas radītajiem riskiem, atklāšanas pasākums un izstāde tika atcelta. Tāpat muzeja nodaļā “O.Kalpaka muzejs un piemiņas vieta “Airītes” bija izveidota, bet valstī noteiktās ārkārtējās situācijās dēļ vēl neatvērta izstāde par “Airīšu” kompleksa atjaunošanu 20. gadsimta 80.- 90. gados.

Vēstures un krājuma pētniecība

Akadēmisko vēstures pētniecību turpināja Kolekciju un vēstures pētniecības nodaļas vadītājs K.Zariņš, izstrādājot promocijas darbu vēstures doktora grāda iegūšanai Latvijas Universitātē. Pētījuma tēma “Vācijas okupācijas politika Kurzemes guberņā (1915.-1918.). Studijas Latvijas Universitātes doktorantūrā turpināja arī Kolekciju un vēstures pētniecības nodaļas vēsturnieks J.Tomaševskis, izstrādājot promocijas darbu par latviešu nacionālajiem partizāniem un pašaizsardzības vienībām Vācijas- Padomju Savienības kara sākumā 1941. gadā. Pārskata periodā muzeja darbinieki dažādos mūsu valsts akadēmiskajos un zinātniskajos izdevumos publicējuši 22 pētnieciskos rakstus.

Saskaņā ar muzeja darba plānu izdoti divi darbi: D.Poziņa grāmata “Latvijas aviācija. Latvian Aviation. 1919.- 1940.” (paralēli teksti angļu un latviešu valodās)- uz muzeja krājuma materiāliem balstīts detalizēts apraksts par Latvijas militārās aviācijas attīstību starpkaru posmā, un J.Ciganova pētījums “Latvijas armijas intendantūras dienesti 1919-1940”.

Turpinājās ilustrētu publikāciju par vēstures notikumiem, personībām un muzeja krājumu ievietošana muzeja mājas lapā, kopumā publicēti 12 raksti, kā arī turpinājās materiālu publicēšana muzeja profilā www.facebook.com- publicēti 17 raksti. Sagatavoti 20 populārzinātniski raksti par vēsturi citiem preses izdevumiem.

Konferences

Latvijas Kara muzeja darbinieki ar priekšlasījumiem piedalījušies citu zinātnisko un akadēmisko institūciju rīkotajās konferencēs un semināros Latvijā un ārvalstīs (Polijā un Igaunijā), kā arī vairākās konferencēs tiešsaistē jeb attālināti, kopumā 2020. gadā nolasot 6 priekšlasījumus par Latvijas militāri politiskās vēstures tēmām.

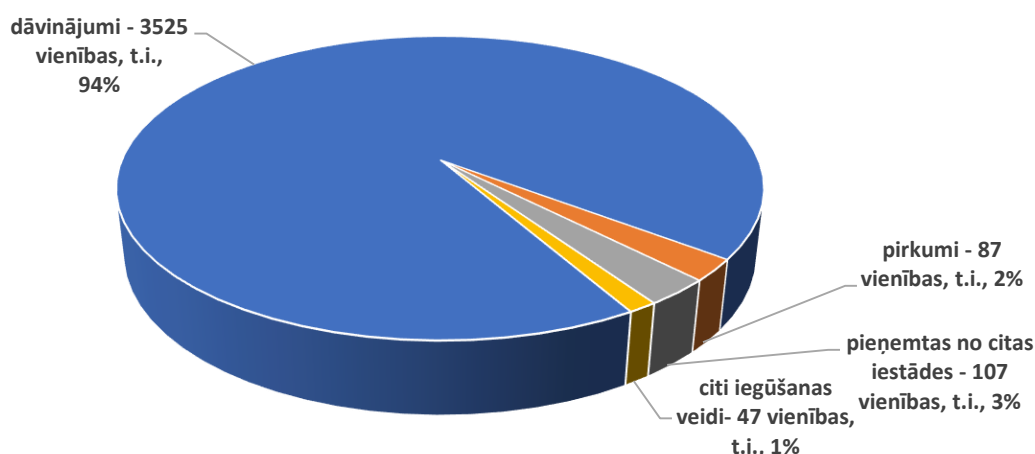
KRĀJUMA DARBS

Jaunieguvumi

Muzeja krājums, kuru veido kolekciju kopums, ir svarīgākais muzeja darbības resurss. Muzeja krājuma darbs ir reglamentētākā muzeja darba funkcija.

2020. gadā muzeja krājums papildinājies ar 3 766 krājuma priekšmetiem (2 525-pamatkrājumā, 1 241- palīgkrājumā). Palīgkrājuma lielu daļu veido mūsdienu vēsturi fiksējošās krāsainās fotogrāfijas to nosaka Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu. Latvijas Kara muzeja krājumā tagad ir 362 910 artefakti.

Krājuma komplektēšana



Lielāko daļu no jaunieguvumiem veidoja privātpersonu dāvinājumi- 3 525 vienības. 87 priekšmeti bija pirkumi no privātpersonām, 107 vienības iegūtas pārņemot tos no citām iestādēm.

Vērtīgākie un interesantākie dāvinājumi muzeja krājuma papildināšanai pārskata periodā bija: padomju armijas karavīra Edija Vespera 1988. gadā izgatavotais t.s. “dembļa” jeb no aktīvā dienesta atvaļinātā karavīra albums, 2.pasaules kara laika Vācijas armijas grenadieru pulka “Kurzeme” Talsu bataljona mēnešraksts “Venta”- datēts ar 1944. gada 24. decembri; Latvijas Republikas Nacionālo bruņoto spēku admirāļa Gaida Andreja Zeibota muzejam dāvinātās fotogrāfijas un lietiskie priekšmeti par darbību NBS un militārajā jomā- kopā 230 vienības.

Krājuma ieroču kolekcijas papildinājuma vērtīgākais priekšmets 2020. gadā bija Čehoslovākijā ražotā 1965. gada parauga “VZ Skorpion” mašīnpistole.

Vērtīgs vēstures avots ir muzejam dāvinātie 1934.- 1940. gadā izgatavotie Latviešu tautas apvienības “Pērkoņkrusts” plakāti un zīmējumi- kopā deviņas vienības.

Kā vienu no interesantākajiem pirkumiem var minēt 1936. gadā izgatavoto rakstām lietu piederumu komplektu- dāvanu Latvijas armijas Kurzemes artilērijas pulka virsniekam. Komplektā ietilpst tintnīca, spiede, trauciņš rakstām piederumiem, pamatā koka materiāls ar latviešu tautisko rakstu grebumu rotājumu un sudraba plāksnīte ar veltījuma tekstu.

Krājuma dokumentēšana

Krājuma dokumentēšana tika veikta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā- sagatavoti dāvinājuma un pirkuma līgumi, priekšmetu uzskaites akti, veikti ieraksti inventāra grāmatās, priekšmeti signēti, sagatavota krājuma dokumentācija. Veiktas esības un saglabātības pārbaudes preses, fotogrāfiju kolekciju daļā: fotogrāfijas par NBS vēsturi, kā arī vēsturisko priekšmetu kolekcijas daļā: suvenīri, memoriālie priekšmeti. Kopā pārbaudītas 8 283 vienības. Veikta muzeja Zinātniskās literatūras krājuma inventarizācija- kopā pārbaudītas 21 45 vienības. Nacionālo muzeja krājuma kopkatalogs pārskata periodā papildināts ar informāciju un attēliem par 12 968 muzeja priekšmetiem, kopkatalogā tagad pieejami apskatei 64 141 Latvijas Kara muzeja kolekciju priekšmeti.

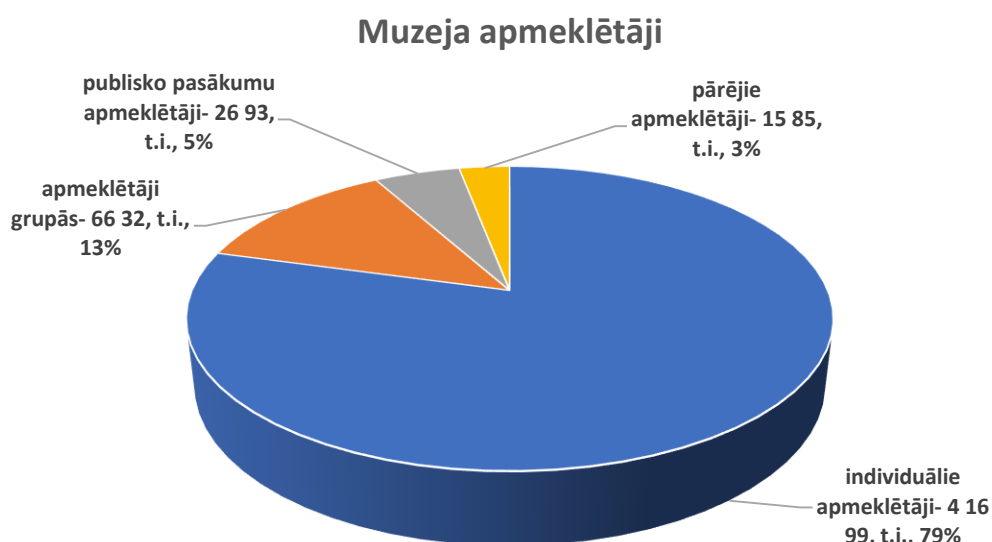
Turpināta krājuma finansiālā novērtēšana. Pārskata periodā ir novērtēti 19 780 priekšmeti, novērtējuma summa- 44 310,48 EUR. Turpinās darbs pie krājuma saglabāšanas elektroniskā formātā. Pārskata gadā digitalizēti 23 421 muzeja priekšmeti.

Pieejamība un izmantošana

Krājuma izmantošana un līdz ar to pieejamība sabiedrībai tika nodrošināta vairākos veidos. Latvijas Kara muzeja ekspozīcijās un izstādēs par Latvijas vēsturi eksponēti 6 731 kolekcijas priekšmeti. Muzeja krājuma materiālus interesenti izmantoja kā avotu pētniecībai un projektu īstenošanai (1 660 vienības), citiem muzejiem un iestādēm izstādēm un pasākumiem deponētas 1 177 vienības.

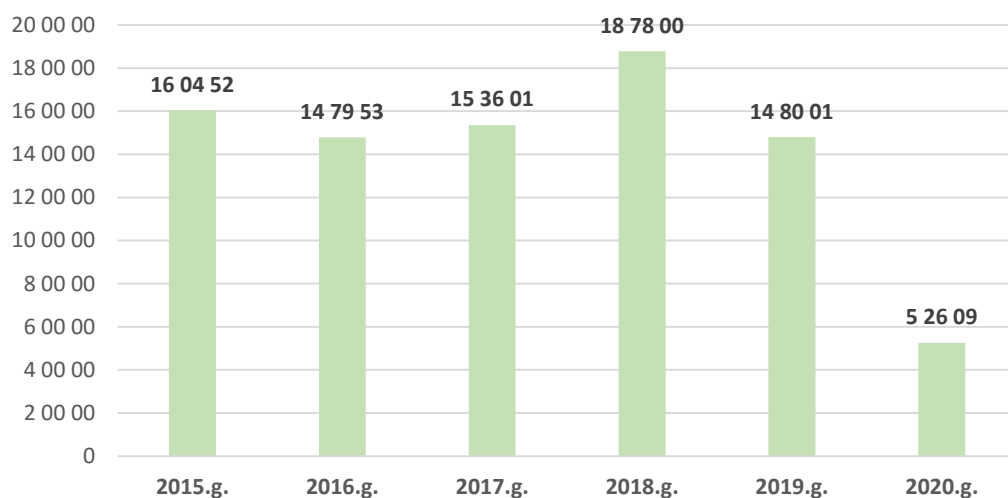
ZINĀTNISKI IZGLĪTOJOŠAIS DARBS

Pārskata gadā Latvijas Kara muzeju apmeklēja 52 609 cilvēki, tai skaitā 34 789 apmeklēja muzeja centrālo ēku Rīgā Smilšu ielā 20 (Pulvertornis), muzeja nodaļā “Ziemassvētku kauju muzejs”- 13 789 cilvēku, muzeja nodaļu “O.Kalpaka muzejs un piemiņas vieta “Airītes”- 4 394 cilvēku.

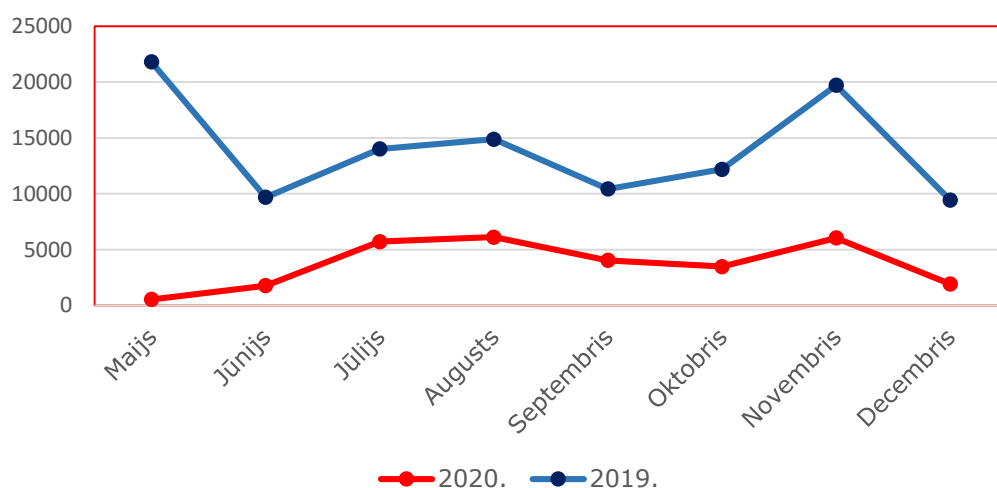


Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem kopumā muzeja apmeklētāju skaits ir piedzīvojis dramatisku kritumu, kas saistīts ar COVID- 19 pandēmiju: muzeja ekspozīcijas un izstāžu slēgšanu uz ilgāku laiku apmeklētājiem sakarā ar valdības noteikto ārkārtas stāvokli un noteiktajiem ierobežojumiem COVID- 19 pandēmijas ierobežošana, nenotikušajiem lielajiem pasākumiem (piemēram, nenotika ikgadējā akcija Muzeju nakts, nenotika tradicionālie Patriotu nedēļas pasākumi Lāčplēša dienas un valsts proklamēšanas gadadienas atcerei, utt.). Pārskata periodā vispārīzglītojošo skolu organizētās grupas muzeju varēja apmeklēt tikai dažus mēnešus dēļ mācību procesa organizēšanas attālinātā režīmā, tāpat izpalika tradicionālā tūrisma sezonas aktivitātes.

Muzeja apmeklētāji. 2015.- 2020. gads

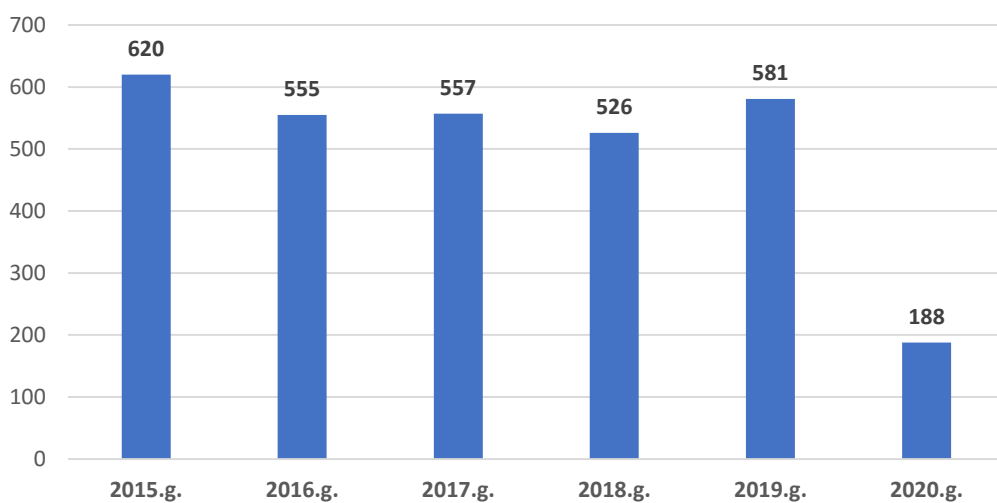


Apmeklējumu skaita dinamikas salīdzinājums pa nedēļām 2020. un 2019. gadā

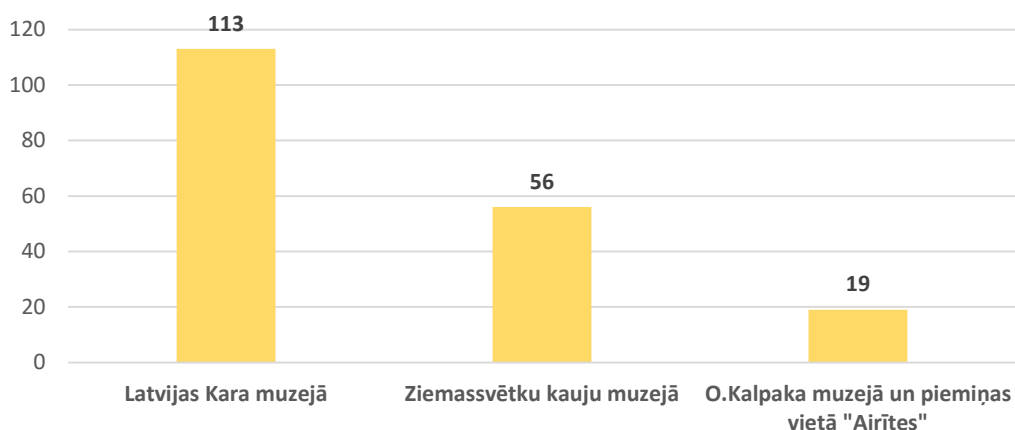


Valstī noteiktie ierobežojumi ietekmējuši arī muzeja darbinieku apkalpoto ekskursiju daudzumu- 2020. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem šis skaits ir krities, muzeja darbinieki novadījuši 188 ekskursijas (muzeja ēkā Smilšu ielā 20- 113, muzeja nodaļā “Ziemassvētku kauju muzejs”- 56, muzeja nodaļā “O.Kalpaka muzejs un piemiņas vieta “Airītes”- 19).

Ekskursiju skaits. 2015.- 2020. gads

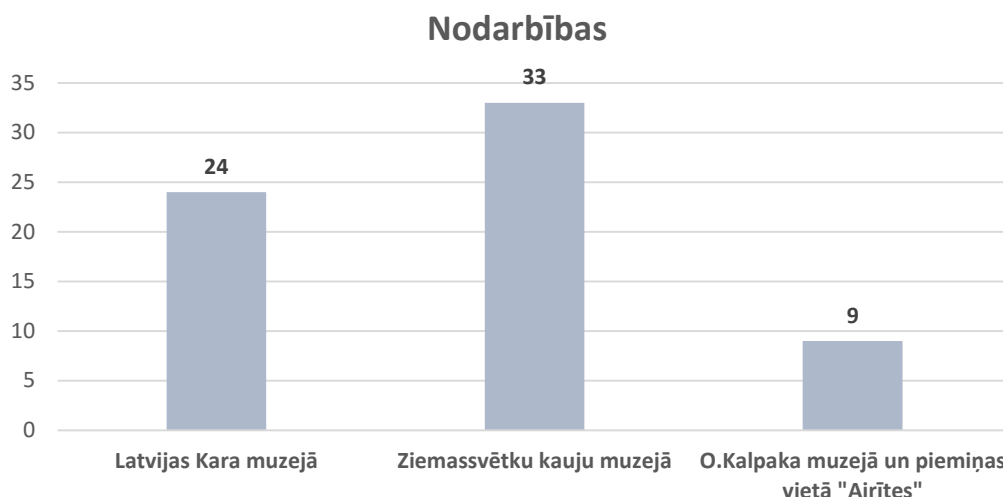


Ekskursijas



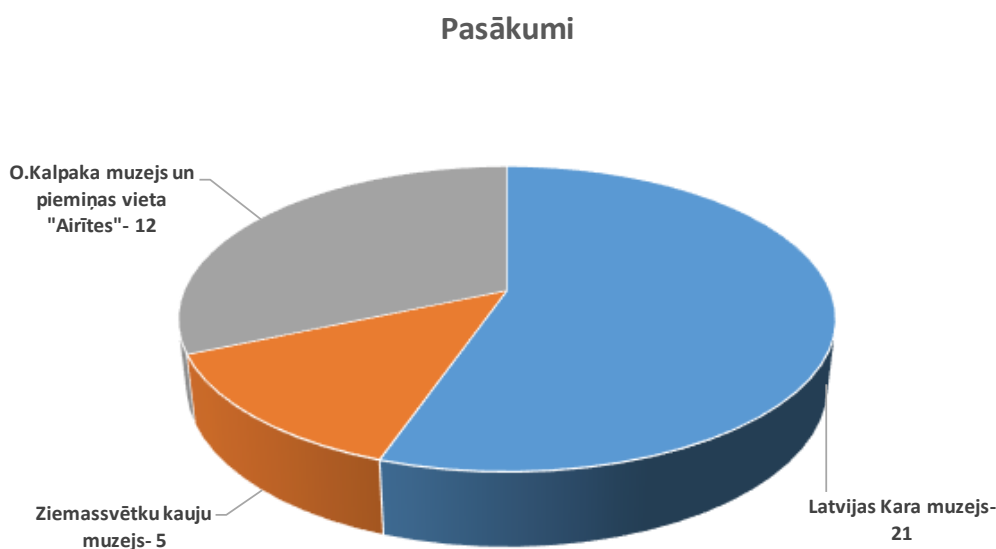
Palielinājās iedzīvotāju un ārvalstu pētnieku interese par dažādiem Latvijas vēstures jautājumiem un muzeja materiāliem, sniegtas 887 konsultācijas. Izglītojošo darbu veica visi muzeja pētniecisko nodaļu darbinieki.

Pārskata perioda laikā, kad tas bija iespējams (laikā, kad vēl nebija ieviests ārkārtas stāvoklis un pulcēšanās ierobežojumi COVID- 19 pandēmijas mazināšanai) muzeja darbinieki novadīja 66 izglītojošās (muzejpedagoģiskās) nodarbības, tai skaitā: 24- muzeja galvenajā ēkā Smilšu ielā 20, 33- muzeja nodaļā “Ziemassvētku kauju muzejs” un 9- muzeja nodaļā “O.Kalpaka muzejs un piemiņas vieta “Airītes””.



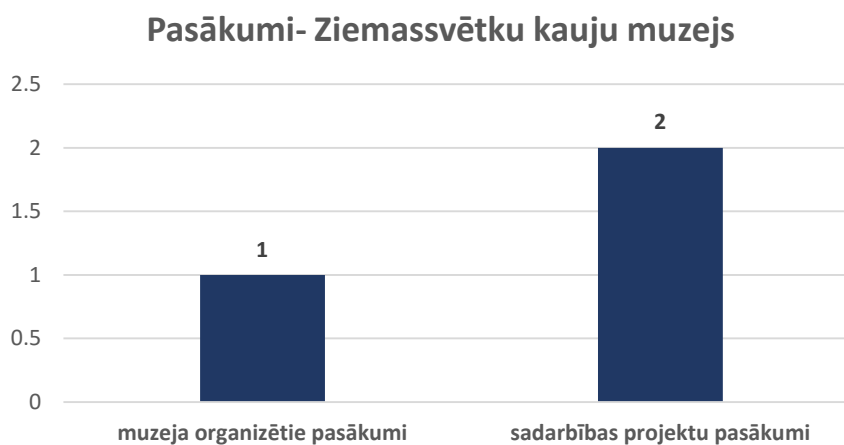
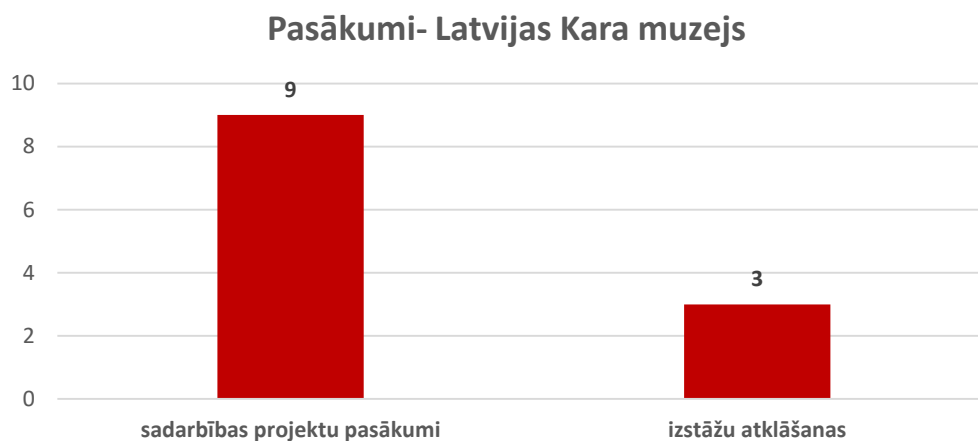
Sadarbībā ar a/s “Latvijas Valsts meži” un Latvijas Orientēšanas federāciju 2020. gada rudenī izveidots un sācis darboties orientēšanās poligons muzeja nodaļas “Ziemassvētku kauju muzejs” teritorijā. Valstī noteikto ierobežojumu apstākļos šis poligons kļuvis populārs iedzīvotāju vidū kā brīvdabas aktīvās atpūtas objekts.

COVID-19 pandēmijas radītie ierobežojumi jūtami ietekmēja pasākumu organizēšanu muzejā (muzeja klātienē darbības apturēšana, pulcēšanās ierobežojumi, COVID-19 drošības protokols, utt.). Plašākie muzeja un sadarbībā ar citām institūcijām rīkoti pasākumi pārskata periodā bija sadarbībā ar Latvijas Muzeju biedrību 2020. gada 14. janvārī rīkotais muzeju forums “Gada kopsavilkums. Neērtie jautājumi”, sadarbībā ar Valsts policiju 31. janvārī rīkotais pasākums “Iekšējās drošības nostiprināšana Latvijā (1920- 1934), Latvijas Vēstures skolotāju biedrības rīkotā vēstures pedagogu tikšanās Latvijas Kara muzejā (20. augusts), kopā ar Aizsardzības ministrijas Militāri publisko attiecību departamentu organizētā sarunu festivāla “Lampa” daļa “Kā vienā karā uzvarēt divas lielvaras” (4. septembris), sadarbībā ar Polijas Republikas vēstniecību Latvijā 16. septembrī Varšavas kaujas 100. gadadienai veltītais pasākums “Varšavas kauja- Polijas uzvara Eiropas brīvībai 1920- 2020”.

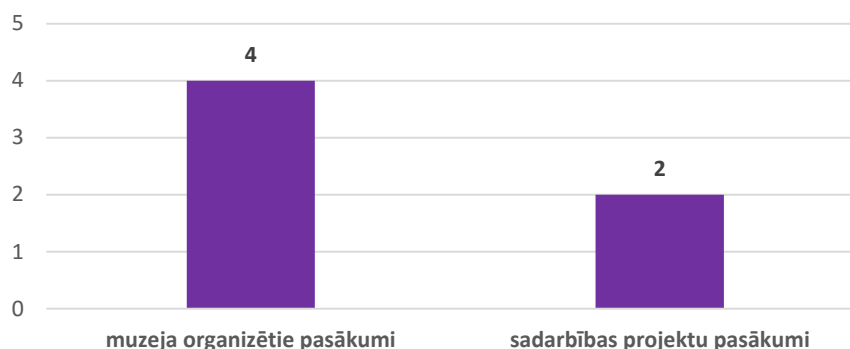


Muzeja nodaļā “Ziemassvētku kauju muzejs” 11. janvārī norisinājās tradicionālais Ziemassvētku kauju piemiņas pasākums, bet 6. martā muzeja nodaļā “O.Kalpaka muzejs un piemiņas vieta “Airītes” notika ikgadējais pulkveža O.Kalpaka nāves gadskārtas piemiņas pasākums.

Sadarbībā ar Aizsardzības ministrijas Militāri publisko attiecību departamentu bija izstrādāti vairāki valsts svētku- Patriotu nedēļas novembrī pasākumu scenāriji, kuru programma saskaņota ar ministra biroju un Rīgas Doma. Sakarā ar COVID- 19 pandēmijas radītajiem riskiem visi pasākumi tika atcelti.



Pasākumi- O.Kalpaka muzejs un piemiņas vieta "Airītes"



STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Sadarbībā ar Polijas vēstniecību Latvijas Kara muzejā eksponēta izstāde “Varšavas kauja- Polijas uzvara”. Sadarbības projekta rezultātā Latvijas vēstniecībā Oslo (Norvēģijā) bija eksponēta virtuālā izstāde “Latviešu strēlnieki meistaros, vingros, dzied un spēlē teātri”.

Tāpat muzeja darbinieki sadarbojušies ar ārvalstu zinātniekiem, piedalījušies zinātniskajā konferencē Varšavā (Polijā) un tiešsaistes konferencēs Tartu (Igaunijā) un Šauļos (Lietuvā).

Viens muzeja darbinieks piedalījās Baltijas muzeoloģijas skolā “Risku pārvaldība un gatavība krīzes situācijām muzejos”, kas norisinājās Narvā (Igaunijā).

INFRASTRUKTŪRA

2020. gada novembrī sākās vērienīgi remontdarbi muzeja galvenajā ēkā Smilšu ielā 20 un Pulvertornī: fasādes mazgāšana un atjaunošana, visu ēkas logu restaurācija un jumta nomaiņa. Darbu pasūtītājs ir Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs, darbus veic būvfirma “Velve”. Paredzētais darbu pabeigšanas termiņš ir 2021. gada novembris. Pārskata gadā sākās muzeja nodaļas “O.Kalpaka muzeja un piemiņas vieta “Airītes”” saimniecības ēkas būvprojekta izstrāde, kura realizācija paredzēta 2021.gadā. Tāpat aizsākās O.Kalpaka muzeja un piemiņas vietas “Airītes” tālākās attīstības koncepcijas izstrāde: tika attīstīta vīzija par militārās tehnikas ekspozīcijas laukuma izveidi un militāro fortifikāciju būvju brīvdabas ekspozīcijas izveidošanu.

FINANSES

2020. gadā muzeja darbības nodrošināšanai izlietoti 1 506 081, 97 EUR.

Juris Ciganovs
Latvijas Kara muzeja direktora p.i.
juris.ciganovs@karamuzejs.lv
tālr.: 67224929,
mob. tālr.: 26540514